

Svět – proti Wittgensteinovi / Wittgenstein o světě

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2009](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2009](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 21. 1. 2009
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 21. 1. 2009

Svět – proti Wittgensteinovi / Wittgenstein o světě

První věta Wittgensteinova *Traktátu* zní: „Svět je vše, co je zkrátka tak.“ Proti tomu je třeba říci: Do světa náleží vše, co někdy bylo, i co nyní jest, a ovšem také mnohé z toho, co z toho, co bylo a jest, zůstane jako relikt ještě do budoucnosti. A do světa navíc náleží také vše, co se ještě stane v budoucnosti, aniž by to byly jen reliкty toho, co tu už bylo (a co nyní, když o tom mluvíme, jest). A to zároveň vypovídá, co si musíme myslet, když řekneme něco o tom, co svět „jest“: toto „jest“ světa předpokládá, že svět je v nějakém smyslu „jeden“, že to je nějak sjednocené, integrované jsoucno. To ovšem nevíme, to můžeme jen předpokládat (a už od nejstarších dob si můžeme připomínat filosofy, kteří to nejen nepředpokládali, ale přímo popírali); vedle monistů tu byli také pluralisté. Ale pokud se rozhodneme předpokládat, že svět je v nějakém smyslu jeden, že je nějak sjednocen, pak musíme do této jeho sjednocenosti započítávat jak jeho přítomnou podobu (ať už tu přítomnost vymezíme jakkoli, třeba tak, že není na všech „místech“ světa totožná), tak jeho minulost (tedy to, jak kdy dříve vypadalo jeho tehdejší „co je zkrátka tak“), a ovšem také jeho budoucnost, co tedy v blízké i vzdálené a dokonce nejvzdálenější budoucnosti bude jeho příštím „co je zkrátka tak“. A protože k této budoucnosti světa ještě nedošlo, ale teprve postupně dochází, nemůže být to, čím je (a tedy čím byl, je a bude) svět, chápáno jako fakticita (a zase: ať už fakticitu chápeme v jakémkoli smyslu). Ovšem i když místo termínů „fakty“ a „souhrny faktů“ (což by nutně velmi subjektivizovalo naše pojetí „světa“) užijeme nepochybně vhodnějších termínů jako „stavy světa“ nebo „fáze“ či „složky“ světa apod., musíme se ještě ohradit proti tomu, že svět je jejich „souhrnem“ (což ostatně věděl už Hérakleitos, když namítal, že by takový souhrn či soubor mohl být (bez LOGU, jak on to viděl) „pouhou hromadou náhodně rozházených věcí“. Naprosto mylná je však myšlenka, že cokoli v tomto světě může „tak zkrátka být nebo tak zkrátka nebýt“ a že „vše ostatní může zůstat stejné“. Možná, že něco bude za takových okolností ve světě moci zůstat stejné, ale rozhodně nikoli „všechno“. Svět je plný spojitostí, ba nespočetného množství spojitostí, ale přesto nemůžeme říci, že svět je jedna velká spojitost, protože vedle spojitostí pozorujeme také nespojitosti, meze spojitostí, hranice, kterými jsou od sebe oddělena jednotlivá jsoucna. Jestliže budeme náležitě rozlišovat mezi jsoucnými pravými a nepravými, pak musíme přiznat, že nevíme, jakými spojitostmi či pouty by mohl být svět skutečně (tj. opravdu a účinně) integrován v pravý celek, v pravé jsoucno. Budeme-li mluvit o světě jaké o „jednom „ jsoucnu, pak musíme stále mít na paměti, že to asi) není pravé jsoucno, ale jen jsoucno nepravé. To ovšem zdaleka naznamená, že jde o pouhou hromadu.

(Písek, 090121-3.)